

SLATKA OSVETA D. O. O.

JUNAS JUNASON

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Patriotizam je vrlina poročnih.

Oskar Vajld

Poruči Oskaru od mene da bi mogao
malo manje da razmišlja.

Tetka Klara

Prvi deo

PRVO POGLAVLJE

ON NIJE IMAO pojma o tome ko je Adolf, a nikada nije čuo ni za Austrougarsku. Nije imao ni potrebe za tim. Bio je vrač u jednom dalekom selu u afričkoj savani. Ostavio je za sobom tako malo tragova na crvenoj zemlji bogatoj gvožđem da se više niko ne seća kako se zvao.

Bio je vičan veštini lečenja, ali glas o njegovim sposobnostima nije dopirao izvan njegove doline, baš kao što ni događaji u svetu nisu stizali do nje. Živeo je skromno. Umro prerano. Uprkos svojoj veštini, nije uspeo da izleči sam sebe onda kada je to bilo najpotrebnije. Ožalila ga je mala, ali verna skupina pacijenata kojoj će nedostajati.

Najstariji sin je zapravo bio premlad da ga nasledi, ali tako je to funkcionisalo, tako je bilo oduvek, a tako će se i nastaviti.

On je bio još manje poznat nego njegov otac, a i bilo mu je tek dvadeset godina. Nasledio je očevu relativnu stručnost, ali ne i njegovu dobru narav. Za njega nije dolazilo u obzir da ostatak života provede zadovoljan nečim tako oskudnim.

Mladićev preobražaj u nešto potpuno drugačije počeo je onda kada je sagradio novu kolibu koja će mu služiti kao ordinacija, sa odvojenom čekaonicom. Nastavio se kada je skinuo

škuku i odenuo beli mantil, a priveden je kraju onda kada je sam sebi promenio i ime i titulu. Sin vrača čijeg se imena više niko nije sećao počeo je sebe da naziva doktor Ole Mbatijan, po mitskom čoveku, najvećem od svih Masaja, predvodniku i vizionaru. Original je odavno bio mrtav i nije upućivao nikakve proteste sa one strane.

Zajedno sa svim ostalim starudijama, otarasio se i očevog cenovnika za lečenje. Sin je napisao svoj, dostojan velikog ratnika. Više nije bilo dovoljno doneti kesicu listova čaja ili komad sušenog mesa kao nadoknadu, ako se od doktora očekivalo da nađe vremena za pregled. Otklanjanje jednostavnijih tegoba sada je koštalo jednu kokošku, a onih složenijih čak i celu kozu. Za zaista teške slučajeve doktor je zahtevao kravu. Ako nisu *previše* teški, što će reći da je onima koji umru bilo dozvoljeno da se izvuku bez plaćanja.

Vreme je prolazilo. Vračevi iz susednih sela zatvarali su svoje ordinacije, istisnuti konkurencijom, pošto su i dalje sebe nazivali onako kako se to oduvek radilo i istrajavali u tome da se pravi Masaji ne odevaju u belo. Ugled doktora Olea Mbatijana rastao je zajedno sa spiskom njegovih pacijenata. Zabran sa kravama i kozama morao je neprestano da se proširuje. Klijentela na kojoj je isprobavao svoje uvarke bila je toliko mnogobrojna da je Ole zaista postao onoliko dobar kao što je od samog početka tvrdio.

Vrač sa ukradenim imenom bio je već bogat kada je proslavio rođenje svog prvog sina. Mališa je preživeo kritične godine ranog detinjstva, i po tradiciji su počeli da ga podučavaju očevom zanimanju. Ole Drugi je proveo mnogo godina kraj svog oca pre nego što je ovaj preminuo. Kada je taj dan neumitno osvanuo, zadržao je očevo ukradeno ime, ali je precrtao doktorsku titulu i spalio beli mantil, pošto su pacijenti koji su dolazili izdaleka svedočili o tome kako bi doktori, za razliku od

vračeva, mogli da imaju neke veze sa veštičarenjem. A vraču za kog počne da se govorka kako je zapravo čarobnjak dani u toj profesiji su odbrojani, baš kao i dani u životu.

I tako je, dakle, posle doktora Olea Mbatijana došao Ole Mbatijan Stariji. Njegov prvorođeni sin, koji je odrastao i nasledio oca i dedu, postao je Ole Mbatijan Mlađi.

Sa njim ova priča i počinje.

DRUGO POGLAVLJE

OLE MBATIЈAN MLAĐI je, dakle, od oca i dede nasledio ime, bogatstvo, ugled i talenat. U nekom drugom delu sveta za njega bi se reklo da se rodio u svili i kadifi.

Pažljivo su ga školovali, pri čemu je morao da ide dužim putem i prvo se obuči za ratnika, baš kao i njegovi vršnjaci. Zato sada nije bio samo vrač već i veoma poštovan masajski ratnik. Niko nije znao više od njega o isceljujućim moćima bilja i korenja, a samo ih se nekolicina mogla meriti sa Oleom kada su u pitanju koplje, toljaga za bacanje i nož.

Njegova lekarska specijalnost bili su tretmani koji su sprečavali rađanje neželjene dece u porodicama koje ih već imaju dovoljno. Nesrećne žene su hodočastile ka njemu od Migorija na zapadu do Madži Motoa na istoku, putujući po nekoliko dana. Da bi mogao sve to da postigne, kao uslov za prijem je odredio da je žena već izrodila petoro dece, od čega najmanje dva dečaka. Vrač nikada nije otkrivao svoje formule, ali moglo se osetiti da je gorki krastavac aktivan sastojak mutne tečnosti koju je trebalo da žena uzima prilikom svake ovulacije. Oni sa osetljivijim čulom ukusa uspevali su da naslute i primese korena indijskog pamuka.

Ole Mbatijan Mlađi bio je bogatiji od svih, uključujući i poglavicu Olemilija Putnika. Pored silnih krava, imao je i tri kolibe i dve supruge. Kod poglavice je bilo obrnuto, dve kolibe i tri supruge. Ole nikada nije uspevaio da shvati kako to funkcioniše kod njega.

Vraču se inače nikada nije dopadao njegov poglavica. Bili su vršnjaci, i još kao mali su znali kakve će uloge igrati jednog dana.

„Moj tata naređuje tvom tati“, umeo je da kaže Olemili, kada je želeo da ga zadirkuje.

I u tome je bio u pravu, samo što Ole Mlađi nikako nije voleo da gubi u raspravama s njim. Rešenje se obično sastojalo u tome da raspali budućeg poglavicu po labrnji toljagom za bacanje, posle čega Ole Mbatijan Stariji nije imao drugog izbora osim da naglas očita bukvicu sinu, istovremeno šapćući dečaku pohvale na uvo.

U to vreme je dolinom upravljao Kakenja Lepi. Njega je potajno mučila spoznaja o tome da je dodatak koji nosi uz ime ne samo istinit već u suštini predstavlja i jedinu zavidnu osobinu koju poseduje. Ništa manje ga nije zabrinjavalo ni to što je sin koji će jednog dana preuzeti položaj izgleda nasledio očeve nedostatke, ali ne i njegovu upadljivu lepotu. Izgledu mladog Olemilija nije išlo u prilog ni to što mu je vračev sin izbio dva prednja zuba.

Kakenji Lepom je bilo beskrajno teško da donosi odluke. Ponekad je mogao da izbor o nečemu prepusti svojim ženama, ali je na nesreću imao paran broj supruga. Svaki put kada nisu bile u stanju da se slože oko nekog pitanja (što će reći gotovo uvek), on bi se našao primoran da upotrebi svoj odlučujući glas, a nije znao šta bi s njim.

U jesen svog života i uz podršku svoje celokupne porodice, Kakenja je ipak uspeo da postigne nešto na šta je mogao da bude ponosan. Trebalo je da najstariji sin krene na put, dalje nego iko pre njega. Trebalo je da vidi sveta i vrati se kući prepun utisaka. Mudrost koju bude prikupio za to vreme činiće mu

dobro onog dana kada bude došao trenutak da preuzme položaj. Olemili nikada neće biti lep kao njegov otac, ali je barem mogao da postane odlučan i dalekovid poglavica.

To je bila zamisao.

Ali ne bude uvek onako kako je čovek zamislio. Olemilijevo prvo i poslednje dugo putovanje na koje ga je poslao otac odvelo ga je u Loijangalani. Ne samo zbog toga što se to mesto nalazilo maltene dalje nego što se uopšte može i zamisliti već i stoga što se pričalo kako su tamo daleko na severu pronašli neki nov način za filtriranje morske vode. Zagrejani pesak i biljke bogate vitaminom C u kombinaciji sa korenjem lokvanja predstavljali su odavno poznate metode. Ali izgleda da su u Loijangalaniju smislili nešto jednostavnije, a pritom i delotvornije.

„Pođi tamo, sine moj“, rekao je Kakenja Lepi. „Uči iz svega novog što budeš susreo putem. Zatim se vrati kući i pripremi se. Osećam da mi nije ostalo još mnogo.“

„Ali, tata“, odvratio je na to Olemili.

I to je bilo sve što je uspeo da kaže. Retko je pronalazio prave reči. Ili prave misli.

Putovanje je potrajalo čitavu večnost. Ili tačnije rečeno, celu jednu nedelju. Pošto je stigao na odredište, Olemili je otkrio da su ljudi iz Loijalanganija ispred njih po mnogo čemu. Prečišćavanje vode bilo je samo početak. Oni su uz to uveli nešto što se zvalo elektricitet, a gradonačelnik je imao mašinu za pisanje pisama, umesto da koristi olovku ili kredu.

Olemili je zapravo samo želeo da ode kući, ali u glavi su mu odjekivale očeve reči. Zbog toga se trudio da pobliže prouči sve što mu privuče pažnju, jer je na kraju krajeva dugovao ocu barem toliko. Na nesreću, elektricitet je isprobao na tako nezgodan način da je doživeo udar, pa je na nekoliko minuta ostao bez svesti.

Kada se najzad probudio, malo je sačekao pre nego što se prihvatio pisaće mašine. Ali ni tada nije prošao mnogo bolje,

pošto mu se levi kažiprst zaglavio između slova *d* i *r*, što je Olemilija uplašilo toliko da je istrkao ruku s takvom silinom da je slomio prst na dva mesta.

Što je mnogo, mnogo je. Olemili je naredio svojim pomoćnicima da se pakuju za mukotrpno putovanje kući. Znao je šta će reći ocu Kakenji. Već je dovoljno loše i to što te elektricitet može ujesti ako samo slučajno gurneš ekser u rupu u zidu. A mašina za pisanje je stvarno opasna po život.

Kakenja Lepi je retko pogađao u svojim proročanstvima. Ali ispostavilo se da je slutnja o tome da mu je ostalo još samo malo vremena u ovozemaljskom životu bila tačna. Delimično krezubi sin je sav prestravljen preuzeo očev položaj.

Novi poglavica Olemili objavio je tri dekreta već prvog dana posle očeve sahrane.

Prvo: ono što se naziva elektricitet ne sme nikada biti uvedeno u dolinu kojom vlada Olemili.

Drugo: mašine na kojima se piše ne smeju se unositi preko granice, i treće:

Selo treba da investira u sasvim nov sistem za prečišćavanje vode.

I tako se dogodilo da Olemili zatim skoro četiri decenije vlada u jedinoj dolini u oblasti Masaji Mara u koju nikada nisu stigli električna struja, pisaće mašine, a kasnije ni kompjuteri. Bila je to dolina u kojoj nije živio baš nijedan od ukupno šest milijardi korisnika mobilnih telefona koliko ih ima na svetu.

Sebe je zvao Olemili Putnik. Bio je podjednako nepopularan kao nekada njegov otac. Iza leđa su ga nazivali različitim, nešto manje laskavim imenima. Olemu Mbatijanu je omiljeno bilo „poglavica Kreza“.

Nimalo omiljeni poglavica i dokazano uspešni vrač bili su, dakle, vršnjaci. To im pak nimalo nije pomagalo da budu složni.

Ali pošto su njih dvojica uz to bili i najvažniji ljudi u selu, nisu mogli da se neprestano svađaju, kao što su to činili u ranom dobu. Ole Mbatijan se pomirio sa time da je najtvrdokorniji nazadnjak među svima njima istovremeno i onaj koji donosi odluke. Zauzvrat, Olemili Putnik se pravio da ne čuje kada bi vrač potegao pitanje o tome kome je od njih dvojice ostalo više zuba u glavi.

Poglavica je za Olea Mbatijana predstavljao stalnu, ali ipak podnošljivu brigu. Njegova jedina prava nevolja u životu bila je druge prirode: naime, to što je imao četvoro dece sa prvom ženom i četvoro sa drugom – ukupno osam ćerki, bez ijednog sina. Već posle četvrte devojčice počeo je da eksperimentiše sa svojim biljem i korenjem kako bi sledeće dete bilo dečak. Ali pokazalo se da je taj medicinski izazov za njega pretežak. Ćerke su nastavile da dolaze, sve dok nisu sasvim prestale. Žene su prestale da mu ih isporučuju, iako u mešavinama koje je Ole Mbatijan isprobavao nije bilo ni gorkog krastavca ni indijskog pamuka.

Posle pet generacija vračeva, sledeći čovek u nizu nosiće neko drugo prezime umesto Mbatijan, odnosno ono prezime koje su nosili pre njega. Žene vračevi nisu postojale u svetu Masaja. Nije postojala ni reč za to.

Ole se dugo tešio time što ni poglavica Kreza nije ništa bolje sreće od njega kada je u pitanju pravljenje dece. Olemili je uspeo da dobije šest ćerki istovremeno sa Oleovih osam.

Samo, poglavica je imao još jednu suprugu kojoj je mogao da se posveti. Pre nego što je postala prestara, najmlađa supruga je isporučila sina i naslednika svom suprugu i poglavici. Došao je trenutak za slavlje! Ponosni otac je objavio da će proslava trajati celu noć. Tako je i bilo. Svi su lumpovali do zore, izuzev vrača, koga je zbolela glava, pa je rano otišao na spavanje.

* * *

Otad je već prošlo mnogo godina. Mnogo više nego što je Ole mogao i da pomisli da ima na raspolaganju. Ali on još nije bio spreman da izađe pred Velikog boga. Još je imao štošta da pruži. Nije baš sasvim tačno znao koliko je ostario. Primećivao je da više nije onako precizan kao pre sa lukom i strelom, niti je baš podjednako dobro pogađao kopljem, toljagom za bacanje i nožem. Možda toljagom i jeste, kad malo bolje razmisli. Ipak je i dalje bio prvak sela u toj disciplini.

Ni okretnosti mu nije nedostajalo. Kretao se sa lakoćom, podjednako uspešno kao i pre. Samo možda sa nešto manje volje. Pomalo se olenjio. Imao je zubobolje. I lekove protiv zubobolje. Vid mu je bio nešto mutniji nego u mladosti, ali to mu i nije naročito smetalo. Ole je već video sve što vredi videti, i pronašao je sve što mu je bilo potrebno.

Sve u svemu, bilo je naznaka da se jedno životno doba pretvara u drugo. Ili možda da Olea Mbatijana obuzima čamotinja. Kada bi tuga za sinom koji nikada nije došao počela previše da ga tišti, sam bi sebi prepisivao mešavinu kantariona i zlatnog korena u suncokretovom ulju. To je obično pomagalo.

Ili bi otišao na još jedan krug po savani. Izlazio je rano ujutru, u neprestanom lovu na novo korenje i bilje za svoje zalihe lekarija. Radio je dok sunce ne postane prejako. Kretao je u svoje šetnje dok je još mrak. Uvek osluškujući zvuke skoro nečujnih lavova koji su krenuli u lov.

Da li mu se uz to i korak skratio? Ole je jednom otišao čak do Nanjukija. A drugi put sve do podnožja Kilimandžara, pa se čak donekle i uspenrao uz planinu. Sada mu se činilo kao da je i susedno selo predaleko. Ništa nije ukazivalo na to da će Ole Mbatijan Mlađi jednog dana, u ne tako dalekoj budućnosti, uspeli da priredi popriličan metež u Stokholmu, Evropi i svetu. Masaj koji je znao mnogo o tome kako se koriste isceljujuće moći savane, nije znao baš ništa o švedskoj prestonici ili o

kontinentu kom je pripadala. A o svetu nije znao ništa više od toga da ga je nekada stvorio En-Kaj, Vrhovni bog, onaj koji živi na planini Kirinjaga. Ole Mbatijan je sebe nazivao hrišćaninom, ali postojale su izvesne istine koje Biblija nije mogla da promeni. U njih se ubrajala i priča o postanju.

„Nek bude kako bude“, rekao je sam sebi.

Umeo je to ponekad da kaže. A značilo je da će morati još malo da nastavi sa rmbaćenjem. Uglavnom u dobrom raspoloženju.

TREĆE POGLAVLJE

NEŠTO VIŠE OD deset hiljada kilometara na sever od zemlje Masaja, u predgrađu švedskog glavnog grada Stokholma, Lase je kupcu predao ključeve svog životnog dela. Došlo je vreme da se ide u penziju.

Nije to bila naročito krupna stvar za bivšeg vlasnika kioska sa kobasicama. Rodiš se, radiš najbolje što znaš, onda se povučеш, umreš, pa te sahrane. I šta tu više ima da se priča.

Ali je zato bila mnogo krupnija – i gora – za jednu od njegovih stalnih mušterija. Zamislite samo, Lase je prodao kiosk nekom Arapinu. Jednom od onih koji ne znaju ni šta je senf iz Vestervika. Kao ni to da kobasica ide *preko* pirea. I koji je na jelovnik ubacio kebab.

To može da ostavi pečat na svakome. Viktor je imao samo petnaest godina kada se to desilo. Bleja na mopedu ispred kioska više nije bila kao pre.

Drugari su promenili mesto okupljanja, sada je to bila nova picerija na drugoj strani trga, ali i nju je držao neki Arapin.

Bilo je nečeg čudnog u vezi sa Arapima. I Irancima. Iračanima. Jugoslovenima. Niko od njih nije znao šta je to senf iz Vestervika. Oblačili su se čudno. Pričali čudno. Zar nisu mogli da nauče švedski kako treba?

To je bilo prvo. A drugo je bilo to što njegovi drugovi nisu na to gledali na isti način. Oni nisu izabrali piceriju umesto kioska sa kobasicama zbog toga što su se kobasice pretvorile u kebab, već zato što je u piceriji bilo mnogo toplije. Kada je Viktor pokušavao da im objasni kako je Švedska na putu da se pretvori u nešto potpuno drugačije, oni su se samo kliberili. Pa valjda je zabavnije kad tu i tamo imaš ponekog Jugoslovena ili Iranca?

Viktor je ostao usamljen u svojim razmišljanjima. Dok su drugi odlazili u diskoteku, on je ostajao kod kuće, u svojoj mamačkoj sobi. Dok su drugi vikendom igrali fudbal, on je išao u muzej. Tamo je pronalazio utehu u izvorno švedskim pojavama kao što su francuski rokoko i neoklasicizam koji je Gustav III doneo u Švedsku iz Italije. Ali iznad svega, u *nacionalnom romantizmu*: nije postojalo ništa lepše od slike Andeša Sorna po imenu Ivandanski ples. I ništa ozbiljnije od prenosa posmrtnih ostataka kralja Karla XII u izvedbi slikara Gustava Sedeštrema.

Sušta suprotnost kebabu.

Godine u gimnaziji bile su mučenje. Ostali momci iz razreda smatrali su ga uvrnutim zbog toga što napamet uči koji je švedski vladar koliko godina proveo na prestolu, od desetog veka pa nadalje. On je pak mislio da su momci nezanimljivi. A devojke... pa, s njima nije baš sve bilo u redu. Neke su nosile krpe umotane oko glave, i s njima nije želeo da ima nikakva posla. Ali opet, što se tiče onih koje su bile prave Švedanke... I sa njima je bilo teško razgovarati. O čemu i da pričaju? Kako uopšte prići nekome a da pritom ne pustiš tog nekog da ti se previše približi?

Vojni rok je sa sobom doneo izvesno olakšanje. Dvanaest meseci reda i mira u službi nacije. Ali čak ni švedska vojska nije predstavljala utočište oslobođeno od stranaca. Ili žena.

U mlađem odraslom dobu Viktor je razmatrao političku karijeru. Pretplatio se na *Folktribunen*, list koji se u suštinskim pitanjima držao istih stavova kao i on sam. Odlazio je na poneki sastanak s ljudima za koje je pretpostavljao da su mu

istomišljenici, ali se tamo nije osećao prijatno. Oni su želeli da ostvare promene putem nasilja, ali to je naravno podrazumevalo da si spreman za borbu, a to ume da zaboli. Viktor je bio dobro upoznat s pojmom bola još od onog puta kada je iz novčanika njegovog tate nestalo trista kruna. Tata nije imao nikakvih dokaza, ali je ipak propisno istukao petnaestogodišnjaka. Utvrđivanje činjenica u ovom slučaju nije bilo nešto o čemu je sin naknadno želeo da raspravlja sam sa sobom.

Partija za koju se Viktor pobliže zainteresovao imala je predsednika i potpredsednika, dok se on lično našao na samom dnu lestvice. U grupi se od čoveka očekuje da sluša i saraduje. Ne samo sa drugim muškarcima već i sa ženama. A kako čovek da saraduje s njima? I kako da ih sluša?

Njegov zaključak je glasio da je Švedska izgubljena ukoliko njegovi slučajni prijatelji iz pokreta otpora ne budu uspeli sa svojom revolucijom. Ili ako on sam ne bude uzeo stvari u svoje ruke – a da pritom na kraju ne dobije batine i ne završi iza rešetaka. Iako se Švedska nalazila u procesu opšteg propadanja, i dalje je bilo moguće uspeti u državi, ako već nije moglo u partiji, gde se uvek moralo imati *obzira*. To je bila maltene najgora reč za koju je Viktor znao. Obzir prema predsedniku partije, njegovom zameniku, njegovoj gospođi i njenoj mački. Švedska se od parazita brani odlučnošću, a ne obzirima.

Usamljeni čovek od nešto preko dvadeset godina nije nikome ništa dugovao. Nameravao je da stigne do vrha, odakle će moći da dozvoli bezobzirnosti da na miru buja.

Neka je za to potrebno mnogo vremena, ako tako mora, ali to nije ni najmanje važno ako se odvija na račun drugih. Nije bilo važno ni kakav je tačno vrh u pitanju, već samo to da je dovoljno visok.

Uspom je počeo time što je uspeo da dobije posao u najcenjenijoj prodavnici umetnina u Stokholmu. Naime, on je štošta

znao o pravoj umetnosti, i na razgovoru za posao uspeo je da podvali trgovcu umetninama Alderhejmu sijaset laži o tome koliko je pozitivno nastrojen prema ogavnom modernizmu. Za svaki slučaj, svašta je pročitao pripremajući se za intervju, pa je naposljetku bio u stanju da kaže nešto poput ovoga:

„Nije lako sestri pred najuglednijeg trgovca umetninama u gradu i izraziti stvarno delovanje misli.“

Time je aludirao na osnivača nadrealizma, o kome ga potencijalni poslodavac na svu sreću nije ništa dalje pitao, pošto je Viktor uspeo da mu zaboravi ime. Sećao se samo toga da je bio pesnik levičar i osnivač neke antifašističke grupe. Idiot, ukratko rečeno.

Ideja o prodavnici umetnina nije bila slučajnost. Viktor je to dobro promislio: Onome ko želi da zaista postigne neku promenu, potreban je *položaj*. Premlatiti pedera ili nasmrtno preplašiti crnčugu jeste časno, ali ne može se reći da to vodi do neke pomena vredne promene. Osim za konkretnog pedera ili crnčugu.

Položaj se sticao kretanjem u odgovarajućim krugovima. Dakle, trebalo je da Viktor teži novcu i vlasti. A početak sa samog dna u svetu privrede je podjednako beznadežan kao i kada se to isto pokušava u politici.

Prodavnica umetnina je predstavljala savršenu odskočnu dasku, jer ako je postojalo išta što je ujedinjavalo članove socijalno-liberalne elite na vlasti bili su to opera, pozorište – i umetnine. I to po mogućstvu ono modernističko smeće koje je Alderhejm prodavao na tovare. Ako bude stajao tamo i neprestano stvarao veze s klijentelom, samo je pitanje vremena kada će mu biti ponuđeno nešto bolje.

Sam posao svodio se na to da pred klijentelom izigrava glavno odgovorno lice. Viktor je pregovorima izdejstvovao sebi pravo da se nazove kustosom. Alderhejm je zapravo tražio osobu

za radno mesto prodavca, ali sam je već bio mator, umoran i podložan ubeđivanju. Najvažniji zadatak kustosa sastojao se u tome da navede aktuelnog kupca da mu se umetnine svide zahvaljujući tome što će mu se prvo svideti on.

„Ja sam zapravo i sam Sezan u duši“, umeo je da kaže sa samopouzdanjem koje je ipak pratio sramežljiv osmejak. „Ali moram priznati da je u meni i Matis, koji vuče na drugu stranu.“

Da bi zatim dodao i sledeću ljigu:

„Uvek taj Matis...“

Ostatak rečenice bi zadržao za sebe („... nadam se da gori u paklu“).

Klijent je možda mislio da se kustos u mislima pogubio negde na pola puta između impresionizma i ekspresionizma, dok se ovaj u stvari samo držao svog plana.

Alderheim je bio zaslepljen kustosovim šarmom. Njegov novi zaposleni sve više mu je izgledao kao sin koga nikad nije imao.

U to vreme se Viktor i dalje prezivao Svenson.* Uprkos tome, događalo se da ga poneko iz kruga klijenata pozove na poneko otvaranje izložbe, sa svim onim pratećim pojavama, koliko odurnim toliko i važnim. On se brinuo da bude na pravom mestu u pravo vreme. Strpljivo je čekao svoj trenutak, pazeći na svaki znak koji bi ga mogao povesti dalje na putu ka vrhu.

Dao je sebi dve godine. Ako dotad ne bude uspeo ništa da upeca, ima da napusti sve to i smisli nešto drugo. On nikada nije verovao u mogućnost da će se sve rešiti samo od sebe. Ali budućnost mu je došla dok je stajao i čekao, i uopšte nije morao da traga za njom. Ime joj je bilo Dženi.

Ta žena je bila oličenje svega onoga što je Viktor prezirao. Bila je teško razumljiva, slaba i osećajna. Što se tiče dobrih strana

* Svenson je u Švedskoj simbol za obično, „narodsko“ prezime. (Prim. prev.)

koje je ona uprkos svemu posedovala, on je u takvima uživao tako što je jednom nedeljno odlazio kod luksuznih prostitutki u nekom od skupljih stokholmskih hotela. Prednost luksuza sastojala se u tome što je mogao da dobije fakturu za usluge. I da na njoj seks bude naveden kao ram za sliku, slikarsko platno ili nešto drugo pogodno. On nije smatrao da se bilo kakva druga radost može dobiti od suprotnog pola. Ali ipak...

Viktor je primetio da je matori Alderhejm veoma rano dobio izvesnu ideju u vezi sa svojom ćerkom. Ona je maltene tek bila prohodala kada je Viktor počeo da radi za njih. Bio je devetnaest godina i devet meseci stariji od nje. Od njega se očekivalo silno strpljenje. Kao i to da matori u međuvremenu ne odapne. On je i sam bio dvadeset pet godina stariji od svoje sumnjičave gospođe. Ista je dugoročno gledano mogla predstavljati prepreku za tu pogodbu, ukoliko se s vremenom ne bude uklonila sa puta.

Dženi je rasla a da pritom nije postajala baš nimalo privlačnija. Stalno je čamila negde u pozadini. Nije zračila baš ničim. Loše se odevala.

Ali bila je od Alderhejmovih. I jednog dana je trebalo da sve to nasledi. Brak između nje i Viktora njemu je mogao da donese bolje prezime, a dugoročno gledano i čitav biznis.

Samo što je matora i dalje bila tu. Viktor je podozrevao da je levičarka, jer je smatrala da je na Dženi da sama sebi potraži i pronade ljubav. Uz to je i dovodila u pitanje kustosovo emotivno zalaganje i privrženost. Pošto je u pogledu toga bila u pravu, čista je sreća što je oteгла papke.

Sve se odigralo za nekoliko dana. Kancer u svakom deliću tela. Nije rekla ni reč o tome da ima bolove. Samo je jednog ponedeljka prestala da ustaje iz kreveta. I zatim je izneta u sredu. I sahranjena nedelju dana kasnije.

Otkako je matora otišla na onaj svet, sve oronuliji starac je preko dana ostajao u stanu, da tamo žali za vremenom kojeg više nema. Uveče bi zamolio Dženi da zapali vatru u biblioteci

sa kožnim foteljama, omiljenim umetničkim delima na zidovima i velikim akvarijumom.

Tamo je pozivao budućeg zeta na konjak. Bio je to popriličan broj čašica na nedeljnom nivou, ali piće je bilo dobro, baš kao i cilj. Viktor je preko dana tetošio klijentelu sa sve većim spokojem i elegancijom, dok je malo-pomalo sve više potčinjavao mladu Dženi.

Alderhejmova ćerka je napunila dvanaest, četrnaest, pa i petnaest godina. Nikada se nije žalila, i činilo se da se ne druži baš ni sa kim. Prihvatila je nova zaduženja sa istim bezličnim izrazom koji je uvek imala na licu. S vremenom je preuzela na sebe održavanje i stana i prodavnice. Na taj način Viktor je štedeo na posluži i mogao je da plati za još malo seksa a da se to ne primeti. Zadužio ju je i za nezanimljive poslove arhiviranja u podrumu, a to je ionako bio prostor u kom je najradije boravila. Čak je i *mirisala* na arhivu.

I baš kada je sve delovalo potpuno sjajno, pojavio se grom iz vedra neba u obliku jedne prostitutke iz starih dana! Odjednom se stvorila u prodavnici s nekim tinejdžerom kraj sebe.

„Zove se Kevin“, rekla je.

„Kako, molim?“, odvratio je Viktor.

Žena je zamolila dečaka da izađe i sačeka na trotoaru. Kada se udaljio van domašaja sluha, rekla je:

„On je tvoj sin.“

„Sin? Pa on je crn, jebote.“

„Ako me malo pažljivije pogledaš, možda će ti biti jasno kako je to moglo da se desi.“

Žena nije prebacivala sebi. Procena karaktera svake pojedinačne mušterije pre sklapanja pogodbe nije predstavljala deo njenog posla. Što se toga tiče, postojalo je samo jedno pravilo: oni koji tuku ne smeju da se vrate, a oni koji ne tuku

su dobrodošli sve dok plaćaju svoje fakture. Čovek nasuprot njoj je pripadao ovoj drugoj grupi.

Viktor je morao da zatvori prodavnicu i odvede sa sobom lažljivu ženu i njenog sina pre nego što se Dženi popne iz arhive. Matori je kao i obično sedeo u sedmosobnom stanu i nije ništa video ni čuo.

Novopečeni, tek eventualni otac gurkao je majku i dete ispred sebe sve do jednog kafića nekoliko ulica dalje (nije normalno koliko je ona propala za samo nekoliko godina). Upitao ju je šta želi.

A želela je ono najgore od svega. Da on preuzme odgovornost kao otac. Ona mu svih tih godina nije rekla ništa o Kevinovom postojanju, ali joj je težak život iscrpeo snage, i sada joj je bila potrebna pomoć. Osim toga, i dečak zaslužuje oca.

Dakle, ipak se radi o novcu.

„Kakvu pomoć?“, upitao je.

„Ja sam bolesna.“

„Kako to?“

Žena je začutala. Kevin je na ušima imao slušalice iz kojih je slušao muziku, ali ga je ona za svaki slučaj poslala preko ulice, do kioska na drugoj strani, da tamo kupi slatkiše. Onda je rekla:

„Umreću.“

„Svi ćemo mi umreti.“

Za stolom je ponovo zavladao tišina, sve dok žena nije dodala:

„Imam sidu.“

Viktor umalo ne poskoči sa stolice.

„O, jebem ti!“

* * *

Želeo je da sve porekne, ali okolnosti su ipak bile na strani si-dašice. A pojavila se tačno onda kada ne treba, imajući u vidu Viktorove životne planove.

Nije mogao da je samo otera. Sve dok bude bila živa, moći će da dođe u nenajavljenju posetu prodavnici umetnina, da tamo pljuje krv ili čavrlja o očinstvu sa ko zna kime.

Sve dok bude bila živa, da. Što na svu sreću izgleda neće biti još preterano dugo.

Dakle, njegove reči vodilje biće *kupovina vremena* i *minimalizacija štete*.

U pregovorima sa umirućom majkom koji će zatim uslediti, Viktor će obećati da će preuzeti odgovornost za njeno dete sve do njegovog punoletstva, a ona zauzvrat nikada neće uzeti u usta reč *tata* onda kada to mali može da čuje. Kao ni inače, uostalom.

„Mali?“, odvrtila je žena. „On ima ime. Kevin.“

„Neučtivo je ispravljati druge u govoru.“

ČETVRTO POGLAVLJE

DOK JE KEVINOVA majka bila zauzeta daljim slabljenjem, Viktor je uzeo nedelju dana odmora. Sve odrtaveliji stari Alderheim je bio primoran da dignu guzicu i uradi nešto korisno prvi put posle više godina. Kustos je kupio garsonjeru u jednom od najudaljenijih južnih predgrađa Stokholma, gde je mogao da sakrije svoj iznenadni problem. Osamnaest kvadratnih metara, jedan krevet, jedna ostava, dve stolice i jedan sto.

Posadio je momka na jednu stolicu, sam seo na drugu, pa mu saopštio koja će pravila važiti ubuduće.

Pod jedan, Kevin ne sme da umišlja kako mu je Viktor otac. On je iz čiste dobrote preuzeo na sebe tu odgovornost zbog toga što je Kevinova mama usled krajnje neodgovornosti imala nameru da umre. *Staratelj* bi bilo odgovarajuće zvanje, ali ako je to suviše rogovatno, sasvim je u redu i da ga zove šef.

Dečak je klimnuo glavom, iako u svom dotadašnjem životu nikada nije imao šefa. Kao ni staratelja, što se toga tiče. A naročito ne tatu.

Pod dva, Kevin nikada ne sme da potraži Viktora u gradu. On stanuje tu u Bolmuri, i svakog dana će ići u obližnju gimnaziju i vraćati se kući. Ako bude radio kao što mu je rečeno, šef mu obećava da će se pobrinuti da u frižideru uvek ima pice.

Kevin ga je upitao kako mu je mama.
„Pusti sad to, slušaj me šta ti govorim. Ovo je važno.“

I tako je prevaziđena kriza koja je neposredno pretila. Kada je osim toga ona naporna žena nekoliko nedelja kasnije umrla, sve je moglo da se vrati u normalu. Kevin se vladao kako treba, nije pravio probleme u školi, nije se žalio na hranu. A pre svega: nikada nije dolazio u prodavnicu umetnina. Činilo se gotovo kao da i ne postoji, što bi naravno ionako bilo najbolje.

* * *

Dženi je napunila šesnaest, a s vremenom i sedamnaest i osamnaest godina, a Viktor sve to vreme nije bio u stanju da pronade baš nijedan razlog seksualne prirode da joj se približi. Ali to i nije bila zamisao. Trebalo je samo da se venčaju.

Starkelja je bio izvanredan provodadžija. Svaki dan je malo-pomalo obrađivao svoju bezvoljnu ćerku. Ponekad i tako da ga je Viktor čuo izdaleka. Alderhejmovi argumenti svodili su se na želju da njegovo životno delo nastavi da živi i posle njegove smrti, na to da je Dženi isuviše mlada i neiskusna da bi preuzela tu odgovornost na svoja pleća, dok je Viktor, s druge strane, zreo i odgovoran čovek. Pouzdan, jednostavno. Da li Dženi misli da bi mogla nešto da oseti prema njemu?

Međutim, njen odgovor nije bilo moguće čuti iz susedne sobe. Čutljivije biće od Dženi mogli ste da pronađete samo u starkeljinom akvarijumu.

Ali ta stvar s devojkom će se već srediti. Problem s kopiletom u Bolmuri je pak predstavljao kamenčić u cipeli. Vreme je prolazilo, i bližio se dan kada će Kevin napuniti osamnaestu. Kada momak bude postao punoletan, Viktor više neće moći

da ga kontroliše. Tada će početi da se buni. Viktor nije imao poverenja u ljudsku unutrašnju dobrotu, već se uzdao jedino u samog sebe. Nije se moglo znati hoće li dotad proći mesec, pola godine ili godinu dana. Jedino je bilo sigurno to da će se Kevin jednog dana pojaviti i izneti potraživanja u pogledu njegovog novca. Prvo će to biti poneka stotka za nešto nevažno, zatim nešto više za bicikl, pa još više za automobil, za studije u inostranstvu, sopstvenu kuću... Kada momak bude uvideo da mu Viktor može biti bankomat bez ograničenja na podizanje novca, toj priči neće biti kraja.

Jebiga.

Kustos je morao da se usredsredi na napore da šarmira starkelju, da se tobože udvara i s vremenom zaprosi Dženi, i pobrine se da ta krava kaže da. Ali ako se Kevin iz Bolmure samo *nakašlje*, mogao bi sve da upropasti. Viktor je to znao odavno, i bilo je samo pitanje kada će i taj klinac shvatiti.

Ubistvo nije dolazilo u obzir. Ali šta ako dečak ipak umre? To je već druga stvar. Problem se sastojao u tome što osamnaestogodišnjaci ne umiru tek tako, sami od sebe. Kevinu će u tom pogledu biti potrebna pomoć.

Viktor je u sećanje prizvao pokret otpora s kojim je imao izvesne veze pre mnogo godina. Moralo im se priznati da su uporni. U jednakim vremenskim razmacima jedan ili više njih završili bi u ćorci zbog nanošenja telesnih povreda, nasilnih nereda, mržnje prema etničkoj grupi, nedozvoljenog nošenja oružja i drugog. U međuvremenu su doterivali svoj partijski program. Na mnogo načina su bili potpuno u pravu. Među prvim stvarima koje su nameravali da učine kada se najzad budu dokopali vlasti bilo je to da će poslati kući sve one kojima tu nije mesto. Irance u Iran, Iračane u Irak, Jugoslovene u... dobro, to je već malo nezgodnije. Ali Kevin bi sasvim sigurno završio u Africi.

Bila je to lepa misao. Problem se sastojao u tome što se nije moglo čekati na revoluciju koju će izvesti pokret otpora. Koliko ih je uopšte bilo spremno na tako nešto? Stotinu? Dve stotine? A i od tog broja je polovina sedela iza rešetaka.

Ne, on je kao i obično bio prepušten sam sebi.

Razmišljao je o toj ideji sa Afrikom.

Onda je razmišljao još malo više, pa je izvadio jedan stari dobri atlas iz police sa knjigama starca Alderhejma.

Polako je prelazio kažiprstom preko afričkog kontinenta, sve dok se nije zaustavio gotovo sam od sebe. I tada je doneo odluku.

Uostalom, valjda svaka ptica svome jatu leti?

PETO POGLAVLJE

„EJ, ZDRAVO, KEVINE. Vidim da ti je ponestalo pice.“

„Zdravo, šefe.“

Viktor je zadovoljno klimnuo glavom. Momak je poznao pravila i držao ih se. Lepo vaspitan dečak. Doduše crn, ali lepo vaspitan.

„Uskoro puniš osamnaest godina.“

„U stvari, to je danas.“

„Eto, vidiš. Mislio sam da bismo mogli to da proslavimo jednim putovanjem sledeće nedelje. Sigurno nije mnogo zanimljivo kada nikada ne izlaziš iz Bolmure.“

Putovanje je zvučalo fantastično. Inače, Kevinu se sviđalo da bude tu gde jeste, a šef je na kraju krajeva taj koji je odlučio da nikada ne treba da ide do grada.

„Dobro je, shvatio si. Ali desilo se da poslom treba da idem za Najrobi. Možda bi i ti hteo sa mnom? Da malo vidiš sveta.“

„Najrobi?“ upitao je dečak.

„Kenija“, odvratio je Viktor.

U tom trenutku je Kevin prvi put pomislio kako između njih postoji nešto, kao da mu je šef ipak nešto više od staratelja. Bio je namćorast, ponekad i stvarno neprijatan, ali kakav je u duši?

Trebalo je da zajedno idu na duže putovanje. Da otkrivaju svet zajedno. Da *budu* zajedno.

„Hvala, tata...“, izustio je Kevin.

Ne zbog toga što je verovao u istinitost toga, već zato što mu je takva osoba nedostajala u životu.

„Nemoj da me zoveš tata!“

Bilo je potrebno nekoliko dana da se počiste kutije od pica koje su najviše smetale, kao i da se izvadi pasoš i kupe karte. Viktor je sebi rezervisao povratnu kartu u biznis klasi, a Kevinu kartu u jednom smeru u turističkoj.

Zatim je Dženi i njenom polusenilnom ocu zamazao oči pričom kako ide nakratko u London, da bi tamo obrađivao izvesnog potencijalnog kupca.

„Vraćam se kroz nekoliko dana“, rekao je. „U međuvremenu ćeš ti voditi prodavnicu.“

„Ali...“, počela je Dženi.

„Dobro. Cmok, vidimo se.“

Nije bilo moguće saznati koja je crnačka zemlja Kevinova. Viktor je konkretno mesto izabrao iz drugih razloga: dovoljna mera civilizovanosti da i on sam ne bi nastradao, dakle Kenija, a ne Somalija. A pritom i dovoljno divljine da momak ne može da se snađe, što će reći nikakav nacionalni park iz kog se peške može stići do obližnje autobuske stanice. Sve u svemu, približno petsto pedeset kilometara od Najrobija u pravcu ničega.

* * *

Putovanje zasad nije ispalo onako kako se Kevin nadao, na primer nije uspeo da uoči zlatno srce negde ispod Viktorove tvrde ljuštore. Imali su tu nesreću da u avionu završe na potpuno

odvojenim mestima, što nimalo nije bilo nalik na ono o čemu je osamnaestogodišnjak maštao: ćaskanje o životu i budućnosti. Međusobno upoznavanje. Otkrivanje međusobne naklonosti.

Na aerodromu ih je čekao iznajmljeni auto, a Viktor je ponudio momku da sedne na prednje sedišta. Kao da mu je ravnopravan. Možda je sada trenutak za to?

Dečak je poželeo da putovanje bude dugo, jer eto, njih dvojica sede jedan kraj drugog.

„Kuda ćemo, tata?“ upitao je.

„Rekao sam ti već da me ne zoveš tata.“

I time je razgovor bio završen.

Šef i dalje nije ništa govorio dok je uz pomoć navigacije usmeravao rendž rover. Trebalo je da krene pravo na zapad.

Dečak je bio podjednako ćutljiv, čitava tri sata. Šta je imalo da se kaže? Na kraju mu je ipak dodijalo.

„Zar ne bi mogao da mi kažeš kuda smo krenuli? Radoznao sam.“

„E, ti si baš neko zanovetalo. Uživaj u pogledu, jebote.“

A104 se pretvorio u B3, a ovaj u C12. Putevi su se sve vreme sužavali, a kvalitet im je opadao. Kada je počelo da se smrkava, asfalt se pretvorio u šljunak. Viktor i dečak su se već neko vreme kretali kroz otvorenu savanu. Na ekvatoru se sumrak brzo pretvara u potpuni mrak. I baš kada je oko njih zavlдалo krajnje crnilo, Viktor je zaustavio auto.

„Evo, stigli smo.“

„Gde smo stigli?“

„Tamo gde ti je kuća. Izlazi iz auta.“

Kevin je to i učinio, za razliku od Viktora, koji je nastavio da sedi za volanom sa uključenim motorom. Ostavio je dečaka kraj drveta akacije i odvezao se malo dalje, do mesta na kom

je mogao da okrene auto. U povratku je spustio bočno staklo kako bi se pozdravio na rastanku.

„Nemoj da se ljutiš na mene. Ovde će ti sigurno biti dobro. Mislim da ti je to u krvi.“

„Ali, tata...“, počeo je Kevin.

„Ma, jebem ti, ne vredi“, odvratio je Viktor i odvezao se odatle.

Momak je vraćen tamo gde pripada. Priroda će se pobrinuti za ostalo. Ko bi mogao okriviti Viktora za nešto što je potpuno prirodan proces?

Nešto više od jednog dana posle toga, ponovo se pojavio u prodavnici umetnina. Bogatiji za jedno putno iskustvo. Siromašniji za jedan problem.

„Kako je bilo u Londonu?“, upitala je Dženi.

„Toplo“, odgovorio je Viktor.

Bio je dvadeset peti februar.

* * *

Poreska uprava je odbila da proglasi Kevina za pokojnog. Posle prijave nestanka policiji, zahtevali su popunjavanje formulara broj 7695, „zahtev za proglašenje nestale osobe za umrlu“. Posle toga će o slučaju razmišljati pet godina. *Pet godina!* Lavovima sigurno nije trebalo više od pet minuta.

Ali sve ostalo je Viktoru išlo od ruke. Naime, večno ucveljeni starkelja sa sprata iznad preneo je čitav posao na njega i ćerku, a Dženi je rekla *da* kada je prvo duboko udahnuo pa je zaprosio. Taj udah je bio uzrokovan averzijom, a ne zabrinutošću zbog toga šta će mu ona odgovoriti. Ona se nikada nije protivila.

Viktor je saopštio budućem tastu radosne vesti o predstojećem venčanju, istovremeno ga obaveštavajući o nameri da preuzme ćerkino i tastovo prezime, umesto da bude obrnuto.

„To je zbog svega što ste učinili za mene“, rekao je iskreno. Tast je zaplakao. Eto, na kraju se ipak sve dobro završilo za njegovu voljenu ćerku.

Trebalo je da čitava ta divota pripadne Viktoru. Preostalo je samo još da se sve stavi na papir.

Onih nekoliko godina pre nego što je starkelja umro sam od sebe bile su ispunjene izazovima. On se uz konjak redovno vraćao mogućnosti da je unuča na putu. Viktor se vešto izvlačio. Da ne bi pao kao žrtva čistog putenog iskušenja, dvaput nedeljno je odlazio kod luksuznih prostitutki. Sa kondomom. Više mu se na putu neće isprečiti neka tamo kopilad, bilo prava ili izmišljena.

A onda je nastupio i dotad najlepši dan u Viktorovom životu. Zamislite, matori mu je saopštio vesti na samo Badnje večer. Lepši božićni poklon nije moguće dobiti!

„Draga Dženi, dragi Viktore. Uskoro ću ponovo videti Hilevi.“

„Šta to govoriš, tata?“, uznemireno je upitala Dženi.

„Imam kancer u celom telu, baš kao i mama.“

Aleluja, aleluja, večnaja slava i pamjat, pomisli Viktor.

„Baš užasno“, rekao je.

Sada je put bio sasvim otvoren pred njim. Od ničega do svega za dvadeset godina i jedanaest dana.

Viktor je sačekao da se tastovo telo malo ohladi, ali ne duže od toga, pre nego što je preduzeo i završni korak. Osnovao je novu firmu (*Pobeda ili smrt nekretnine AD*), zaštitio je predbrčnim ugovorom, nagovorio Dženi da njemu pokloni prodavnicu umetnina, sedmosobni stan i sredstva – posle čega je on poklonjeno prodao firmi za iznos od jedne krune. Ta operacija je supruzi donela formalno pravo na pola krune u slučaju razvoda. Ostatak bi pripao njemu.

Sve je išlo kao po loju. Dženi je kao i uvek potpisivala ono što je Viktor stavio pred nju. S vremena na vreme bi imala

poneko pitanje, ali ništa iz čega se ne bi mogao izvući. Na primer, želela je da zna zbog čega potpisuju predbračni ugovor u vezi s novoosnovanom firmom. Viktor joj je objasnio kako ne želi da je opterećuje administracijom sada kada treba da dobiju decu i sve ostalo (pretpostavio je da ona ne uviđa kako je za decu preduslov seks).

Naravno, ona bi kasnije mogla da ospori tu pogodbu pred sudom, a možda bi pritom i imala izvesnog uspeha. Ali samo u teoriji. Viktor je znao da ona u praksi nema to u sebi. A i za pola krune se ne može dobiti bogzna kakav advokat.

Trebalo je razmišljati o mnogo čemu da bi sve ispalo kako valja. Posle svih tih godina provedenih u trgovini antidruštvenim umetninama, postojalo je nešto što je preče od svega ostalog. Viktor je stavio na popust dvanaest modernističkih dela, dok je na kraju pocepao i bacio trinaesto, jednog Eriha Hekela kome je cena bila sto osamdeset hiljada kruna. Ili „Erika Smetala“, kako ga je Viktor potajno zvao. Motiv je bila polunaga žena sa androgino oblikovanim licem i zelenim usnama. Ta androgina spodoba je predstavljala toliko tešku uvredu kako za lepotu tako i za red i mir da je Viktor u ime opšte koristi za društvo odbio da to sranje nekom udeli besplatno.

Posle uvodne čistke među umetninama, potajno je prijavio Dženi u stan u Bolmuri. Nije bio siguran da je to zaista potrebno, ali u gnjavatorskom svetu prava bilo je važno uvek se dvostruko osigurati.

Potom je konačno došao trenutak za razvod.

„Losos ili piletina za večeru?“, jednog dana je upitala Dženi.

„Piletina, hvala“, odgovorio je Viktor. „Osim toga, želim i razvod.“

Završilo se baš onako kako je i zamislio.

„Piletina, znači“, rekla je Dženi.

Tata je na kraju krajeva bio mrtav. Kakav je dakle razlog uopšte imala da pokuša da održava vezu koja je bila isto to?

Razvod je stupio na snagu u roku od nekoliko nedelja, jer je Dženi i dalje potpisivala sve. Viktor je mislio da je to zbog toga što je tupava. Istina je bila da je samo želela da pobegne od njega. Da se skloni odatle.

Dobila je ono što je želela. Mada ipak nije. Posle čitavog života provedenog u dremežu, jednog dana se probudila u garsonjeri u Bolmuri, u posedu pola krune, odeće koju je imala na sebi i ničeg više.

* * *

Sad, Dženi ipak nije bila onoliko bezvoljna kao što je to Viktor mislio. Ona je u ranom dobu izabrala da se pre svega druži sa umetnošću, a tek posle i sa ljudima, ako za to preostane vremena. A Viktor i okolnosti su se pobrinuli da takvog vremena ne bude.

Bila je istina da se pre svega brinula o starom ocu, a tek posle toga i o arhivi u podrumu. Ali ona tamo dole nije bila usamljena među fasciklama i dokumentima. Imala je prijatelje kao što su Franc Kafka i Avgust Strindberg, u jednoj nevelikoj polici, dok je zidove prekrila jeftinim kopijama izrađenim u prirodnoj veličini, sa delima Vinsenta van Goga, Maksa Bekmana, Isaka Grinevalda, Marka Šagala, Ernsta Ludviga Kirhnera, Irme Štern i još nekih.

U društvu tih umetnika je i sama slikala u ulju. Išlo joj je toliko loše da joj je sa svakim novim danom postajalo sve jasnije koliki su geniji bili ti njeni prijatelji. Arhivarka Dženi

je slikala, a kada bi završila sliku, likovna kritičarka Dženi je nalazila mane rezultatu. Bilo je to sve u svemu prijatno životarenje. Tamo, u podrumu bez prozora, bila je srećna usred svoje nesreće. U njemu je osećala zajedništvo sa prijateljem Kafkom, koji je sa svoje strane smatrao da nema ništa zajedničko čak ni sa samim sobom.

Događalo se da se i ona sama začudi što je u stanju da se zadovolji nečim toliko neznatnim, surfovala je po internetu da bi dobila odgovore, i možda pronašla neke tačke dodira između sebe i tih genija. Nije uspevala da ispadne baš duševno bolesna kao Munk (koji je slikao sopstvene strahove), Goja (koji je halucinirao) ili Halepas (koji je prvo vajao, pa zatim uništavao to što je upravo izvajao), ali se neki „neurorazvojni poremećaj“ nije mogao isključiti. Kad je već tako, i on može da posluži.

Taj eventualni poremećaj čega god ipak je nije sprečavao da primeti kako je kustos počeo da joj se udvara. Kao i da njen voljeni tata podržava takav razvoj događaja. Viktor je bio znatno stariji od nje, i činilo se da uopšte ne razume svet modernizma, koji je njoj značio sve. Ali on je bio tatin izbor, i osiguravao je budućnost prodavnice umetnina. Otac se u razmišljanjima nikada nije bavio time da li je i ona za to. Naime, sve donedavno je bila samo devojčica. A sada tek mlada žena i ništa više.

A šta je uopšte ljubav, na kraju krajeva? Osim one koju oseća prema večno živim, a ipak žalosno pokojnim modernistima.

Prihvatila je kada ju je zaprosio. Ili je to možda učinio tata. Ona je ćutke klimnula glavom u znak saglasnosti.

Ipak, pred službenikom u gradskoj kući morala je da kaže to što je rekla. Pošto nije bila u stanju da se zagreje za budućeg supruga, nije u sebi nimalo čeznula za bračnim dužnostima koje su je očekivale. Bilo je čudno što od njih na kraju nije ispalo ništa, ali njoj je to sasvim odgovaralo. Ako je postojao iko pred kim bi se rado skinula, bio je to Ernst Ludvig Kirchner.